

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1474

Vragen van de leden **Gill'ard** en **Arib** (beiden PvdA) aan de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over *postmortaal onderzoek met lichaamsmateriaal*. (Ingezonden 10 december 2009)

1
Bent u bekend met de uitspraken van de Nationale Ombudsman in de uitzending van Goedemorgen Nederland van 4 december 2009?

2
Is het waar dat het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) weefsel van de overleden jongen in bezit heeft en dit niet aan de ouders wil vrijgeven voor een second opinion?

3
Onder welk recht behoudt het RIVM het lichaamsmateriaal? Hoe verhoudt zich dit tot artikel 73 Wet op de Lijkschouwing?

4
Wat is de reden dat het RIVM het materiaal van de jongen niet vrijgeeft voor een second opinion?

5
Wat is uw mening over de gang van zaken dat het RIVM zelf het lichaamsmateriaal van de overleden jongen heeft onderzocht?

6
Bent u van mening dat op dit moment voldoende voorlichting wordt gegeven over de mogelijke

bijwerkingen van vaccinaties binnen het RijksvaccinatieProgramma? Hoe ziet deze voorlichting er uit en aan wie en wanneer wordt deze verstrekt?

7
Bent u van mening dat het onderzoek naar de dood van F. H. voldoende onafhankelijk heeft plaatsgevonden? Welke aanvullende onderzoeken zouden kunnen plaatsvinden? Kunt u zich voorstellen dat de ouders aanvullend en meer onafhankelijk onderzoek gewenst vinden? Zo ja, hoe bent u van plan hier aan tegemoet te komen?

8
Herinnert u zich dat in de beleidsbrief medische ethiek is toegezegd dat er nog deze Regeerperiode een nieuwe wet Zeggenschap Lichaamsmateriaal zal komen? Zo ja, wanneer wordt deze aan de Tweede Kamer gezonden? Wordt hierin ook de zeggenschap over postmortaal weefsel geregeld?

Antwoord

Antwoord van staatssecretaris **Bussemaker** (Volksgezondheid, Welzijn en Sport), mede namens de ministers van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en van Justitie (ontvangen 4 februari 2010)
Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2009–2010, nr. 1195

1
Ja.

2
Het RIVM heeft geen weefsel in bezit van de overleden jongen. Het laboratorium van het ziekenhuis dat door de patholoog-anatoom van het Nederlands Forensisch Instituut belast was met het microbiologische onderzoek heeft het RIVM een bloedmonster van de overleden jongen gezonden met het verzoek onderzoek te doen naar de aanwezigheid van antistoffen tegen difterie, tetanus en poliomyelitis. Het RIVM-laboratorium had op dat moment geen kennis van de achterliggende omstandigheden. Er is bij het RIVM geen verzoek bekend van de ouders tot vrijgave van weefsel of bloed van de overleden jongen.

3
Bij de inzending van het bloedmonster werden door het aanvragende ziekenhuis geen bijzondere omstandigheden aangegeven of anderszins vereisten voor een bewaartermijn. De uitslag is op 3 april 2009 aan de aanvragende arts doorgegeven. Het restant van het monster is ingevroren en kan op last van degene die de beslissingsbevoegdheid heeft over het bloed worden verstrekt. Artikel 73 van de Wet op de lijkbezorging houdt in dat na het overlijden van een persoon diens stoffelijk overschot in bepaalde, in dat artikel omschreven, gevallen ook aan sectie kan worden onderworpen zonder door betrokkene zelf bij leven daarvoor gegeven toestemming of de

bij het ontbreken daarvan door – de ingevolge artikel 72, tweede lid, van die wet – daartoe bevoegde personen gegeven toestemming. In dergelijk geval wordt degene die bevoegd is tot het na het overlijden geven van de plaatsvervangende toestemming, van het uitvoeren van de sectie in kennis gesteld.

In het geval van de overleden jongen is er in verband met een strafrechtelijk onderzoek sectie verricht op een bevel van de Officier van Justitie van het Arrondissementsparket Rotterdam. Zolang de Officier van Justitie van mening is dat het lichaamsmateriaal nodig is voor het strafrechtelijk onderzoek, is hij degene die er over mag besluiten. Is lichaamsmateriaal niet meer nodig voor zulk onderzoek, dan kan het in principe ook desgevraagd ter hand worden gesteld aan de nabestaanden.

4

Het RIVM heeft hieromtrent geen verzoek gekregen en dus ook geen besluit genomen.

5

Het Laboratorium voor Infectieziekten en Screening (LIS) van het RIVM is het Nederlandse referentielaboratorium voor microbiële onderzoek op (immuniteten aanzien van) difterie, tetanus en poliomyelitis. In dat kader ontvangt het LIS dagelijks aanvragen voor laboratoriumbepalingen uit het hele land. Het betreffende onderzoek is, als in het antwoord op vraag 2 aangegeven, zonder kennis van de achterliggende omstandigheden, in de routine van de functie als referentielaboratorium uitgevoerd. In de beantwoording van vragen die het Kamerlid Zijlstra (VVD) – naar aanleiding van het overlijden van de jongen – eerder over de DTP/BMR-vaccinatie heeft gesteld aan de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is aangegeven dat de betrokkenheid van het RIVM beperkt is gebleven (zie Aanhangsel Handelingen II 2009/2010, nr. 425). Deze betrokkenheid komt er al met al op neer dat RIVM aan de (bij het onderzoek naar de doodsoorzaak betrokken) patholoog-anatoom van het Nederlands Forensisch Instituut op diens verzoek informatie heeft verstrekt over de samenstelling van de betreffende vaccins, de werkzaamheid en het

bijwerkingenprofiel, en er daarnaast op gewezen dat BMR vaccinvirusstammen in het desbetreffende lichaamsmateriaal aanwezig kunnen zijn. Het RIVM heeft geen onderzoek naar de aanwezigheid van bof, mazelen en rode hond virusdeeltjes uitgevoerd.

6

Het Rijksvaccinatieprogramma kent een vaccinatieschema waarin vanaf de geboorte aan alle kinderen 7 keer een of twee inentingen per keer wordt aangeboden. Hepatitis B-risicokinderen wordt bovendien nog een hepatitis-B-vaccinatie aangeboden. Voor meisjes is er hiernaast sinds kort de HPV vaccinatie. Los van de HPV vaccinatie gaat het in het RVP jaarlijks om ongeveer 2,5 miljoen inentingen bij ongeveer 750.000 kinderen. Bij de inenting op de leeftijd van 14 maanden en bij de inenting op de leeftijd van ongeveer 9 jaar is er sprake van een BMR-vaccinatie. Bij de oproepen voor de eerste inenting, voor die in het vierde levensjaar en voor die in het negende levensjaar stuurt de uitvoerende instantie (een consultatiebureau of een GGD) steeds opnieuw de folder «Rijksvaccinatieprogramma, Om infectieziekten te voorkomen» mee. In deze folder wordt informatie gegeven over de ziektes waartegen ingeënt wordt en is vermeld dat deelname aan het RVP vrijwillig is. De meest voorkomende bijwerkingen worden besproken evenals de contra-indicaties. Voor een uitgebreider overzicht van alle bekende bijwerkingen en wat ouders bij het vóórkomen ervan kunnen of moeten doen, wordt verwezen naar de publieke website www.rijksvaccinatieprogramma.nl. Voorts wordt in de folder aangegeven dat de bijsluiter van de fabrikant van elk vaccin opgevraagd kan worden bij het consultatiebureau of de GGD. Deze bijsluiters kunnen ook via de website geraadpleegd worden. In de bijsluiter zijn de samenstelling van het vaccin en de mogelijke bijwerkingen beschreven. Voorlichting bestaat echter niet alleen uit een verwijzing naar informatie via folders. Het directe contact van ouders met de arts of verpleegkundige is evenzeer van belang. De eerste prikmomenten vinden op zeer jonge leeftijd van het kind (2, 3, 4, 11 en 14 maanden)

plaats in een individueel contact bij de consultatiebureaus. De drempel om bezorgdheid te uiten en vragen stellen aan de arts of verpleegkundige is daarmee zeer laag. De laatste (herhalings-)vaccinatie op ongeveer 9 jarige leeftijd wordt meestal door de GGD uitgevoerd in een wat grootschaliger setting. Maar ook daarbij zijn artsen en verpleegkundigen aanwezig om vragen van ouders te beantwoorden. Indien op enig moment twijfel bestaat bij de ouders, de huisarts of een andere behandelaar, over het bestaan van omstandigheden die mogelijk tot een contra-indicatie kunnen leiden, dan wordt door de uitvoerende instantie de vaste medisch adviseur van het RVP ingeschakeld. Deze geeft de nodige voorlichting aan de behandelaar en de ouders en onderzoekt – zo nodig met inschakeling van andere deskundigen – of het vaccinatieschema aangepast moet worden of een vaccinatie achterwege dient te blijven. Gelet op het voorgaande mag worden geconcludeerd dat de algemene en de individuele voorlichting over de mogelijke bijwerkingen van vaccinaties binnen het RVP voldoende geregeld zijn.

7

Het onderzoek naar de dood van F.H. werd in opdracht van de Officier van Justitie van het Arrondissementsparket Rotterdam uitgevoerd door een arts-patholoog van het Nederlands Forensisch Instituut. Het medisch-microbiologische onderzoek, het radiologisch onderzoek en het hemato-pathologisch onderzoek werd op verzoek van die arts-patholoog uitgevoerd door medisch specialisten werkzaam bij drie onafhankelijke ziekenhuizen. De arts-patholoog heeft de doodsoorzaak vast kunnen stellen en deze gerapporteerd aan de Officier van Justitie. Door de afdeling Veiligheidsbewaking en Consultatie RVP van het Centrum Infectieziektebestrijding van het RIVM is onderzoek gedaan naar een mogelijk verband tussen het overlijden en de voorafgaande vaccinatie. Dit is een vast protocol, dat in ernstige gevallen waarbij een mogelijk verband met vaccinatie wordt gelegd, altijd gevolgd wordt. Het RIVM verzamelt zoveel mogelijk

informatie over de ziektegeschiedenis en het overlijden en beoordeelt aan de hand van deze informatie of er een verband is tussen de vaccinatie en het overlijden. Hierbij worden de gegevens betrokken uit de meest recente wetenschappelijke literatuur over het werkings- en bijwerkingen-patroon van de gegeven vaccins. Eveneens volgens dit vaste protocol, is vervolgens dit RIVM-onderzoek getoetst door een klankbordgroep van 7 onafhankelijke deskundigen op het gebied van onder meer de kindergeneeskunde, microbiologie, immunologie, vaccinologie en epidemiologie, onder voorzitterschap van kinderarts dr. C.R. Lincke. Alle rapporten zijn aan de ouders van F.H. ter hand gesteld. Ten slotte heeft de Hoofdinspecteur Volksgezondheid van de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) het handelen van het RIVM en de onafhankelijkheid van de klankbordgroep onderzocht. De Hoofdinspecteur heeft aan het RIVM en aan de ouders gerapporteerd dat er sprake is geweest van correct onderzoekshandelen en onafhankelijkheid van de klankbordgroep. Gesteld kan daarmee worden dat alle relevante aspecten voldoende onderzocht zijn en de onderzoeken voldoende onafhankelijk zijn uitgevoerd. Ik zie geen aanleiding tot aanvullend onderzoek. Het staat de ouders van de overleden jongen vanzelfsprekend vrij om aanvullend onderzoek uit te laten voeren, waarbij zij uiteraard gebruik kunnen maken van alle door het RIVM en de IGZ verstrekte informatie.

8

In bedoelde brief is onder meer ook het voornemen van het kabinet vermeld om met een voorstel voor wetgeving te komen voor die situaties waarin geldende regels op het gebied van lichaamsmateriaal belemmerend werken of nog onduidelijk zijn, ofwel nog ontbreken. Onlangs heb ik (zie Kamerstukken II 2009/2010, 32 123 XVI, nr. 86, blz. 28) naar aanleiding van een vraag van de Kamer dienaangaande bij gelegenheid van de begroting 2010 van het ministerie van VWS, geantwoord te hopen het voorstel voor de Wet zeggenschap lichaamsmateriaal het komende voorjaar aan de Kamer te kunnen doen toezenden. Er wordt hard

gewerkt om zulks te kunnen realiseren.

Ik wil in het wetsvoorstel onder meer ook regels over het afnemen, bewaren en gebruiken van lichaamsmateriaal van overledenen en de zeggenschap die daarover kan worden uitgeoefend opnemen, in aanvulling op en ter verfijning van de dienaangaande reeds geldende regelgeving.